

CONFRUNTĂRILE EST - VEST ÎN RĂZBOAIELE ISRAELIANO - ARABE

EAST - WEST CONFRONTATIONS IN THE ISRAELIANO - ARAB WARS

Colonel (r.) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC*
General de brigadă (r.) conf. univ. dr. Vasile CREȚ**

Rezumat: Autorii articolului analizează cauzele și modul de desfășurare a conflictelor armate arabo - israeliene, extrem de dure, din Orientul Mijlociu din perioada Războiul Rece, precum și modalitățile de implicare a Marilor Puteri în pregătirea și desfășurarea acestora, ca expresie a confruntării dintre Vest și Est.

Autorii observă că în această zonă, sovieticii au găsit un teren fertil pentru implementarea unui program anti-vestic prin efortul lor de a exporta ideologia comunistă și de a scoate din sfera de influență a țărilor Occidentale statele arabe și a le trece în sfera lor de influență, iar Occidentalii dorind să-și mențină influența asupra acestora, căutând modalități de oprire a pătrunderii sovieticilor în Orientul Mijlociu.

Analizând cele patru războaie arabo - israeliene din anii 1948, 1956, 1967, 1973, autorii investighează cauzele care au generat conflictele, observând că disputele teritoriale, datorate unei stabiliri arbitrare a frontierelor, încă de pe vremea când regiunea era colonizată de orientali și mai apoi de occidentali și, relativ mai nou, de apariția în zonă a statului Israel, a reprezentat doar un amalgam de rațiuni politice care au condus la izbucnirea unor războaie pustiitoare cu pierderi umane și materiale impresionante.

Escaladare tensiunilor dintre arabi și evrei face posibilă apariția în zonă a Marilor Puteri, fiecare cu interesele ei, care vor tensiona și mai mult relațiile între statele regiunii și, implicit între ele, ajungându-se la pericolul izbucnirii unui conflict major, cu posibilitatea folosirii armelor nucleare.

Cuvinte cheie: război rece; sfere de influență; războaie arabo - israeliene; confruntări Est - Vest; cursa înarmărilor; amenințări nucleare; anexări teritoriale.

---

* Profesor universitar, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Științe din România. email: benoneandronic@yahoo.com

** Conferențiar universitar la Universitatea din Oradea.

Abstract: *The authors of the article analyze the causes and the extremely violent Arab-Israeli armed conflicts, in the Middle East during the Cold War, as well as the ways of involving the Great Powers in their preparation and development, as an expression of the West-East confrontation.*

The authors note that in this area, the Soviets found fertile ground for the implementation of an anti-Western program through their efforts to export communist ideology and remove Arab states from the sphere of influence of Western countries and transfer them to their sphere of influence, while Westerners, wishing to maintain their influence over them, looked for ways to stop Soviet penetration into the Middle East.

Analyzing the four Arab-Israeli wars of 1948, 1956, 1967, 1973, the authors investigate the causes that generated the conflicts, remarking that territorial disputes, due to an arbitrary establishment of borders, since the time when the region was colonized by Orientals and later by Westerners and, more recently, by the emergence of the state of Israel in the area, was just an amalgam of political reasons that led to the outbreak of devastating wars with impressive human and material losses.

Escalating tensions between Arabs and Jews make it possible for the Great Powers to make their presence felt in the area, each with its own interests, which will further strain relations among the states of the region and, implicitly, among themselves, leading to the danger of a major nuclear conflict.

Keywords: *cold war; spheres of influence; Arab-Israeli wars; East - West confrontations; armaments race; nuclear threats; territorial annexations.*

Introducere

Războiul Rece avea să producă, înainte chiar de terminarea celui De - Al Doilea Război Mondial, confruntări politice și ideologice, tensiuni și o stare de nesiguranță la nivel mondial, între țările vestice cu democrații liberale, care și-au creat Organizația Atlanticului de Nord și cele estice cu democrații populare, impuse de sovietici și care, la rândul lor, vor face parte din Pactul Tratatului de la Varșovia.

Pe continentul European tensiunile între cele două blocuri militare păreau a se diminua, dar ambițiile Chinei ale Rusiei Sovietice și Statelor Unite ale Americii (SUA) pentru atragerea de noi state în sferele lor de influență aveau să continue, provocând conflicte în diverse zone de pe glob.

Nimeni n-ar fi îndrăznit totuși să-și imagineze că pozițiile celor două blocuri militare în Europa erau stabilizate pentru o lungă perioadă. Pentru un timp, Asia avea să fie aceea în care se vor desfășura bătăliile cele mai mari și mai sângeroase ale Războiului Rece.

1. Primul război arabo - israelian din anul 1948 sau războiul de independență

În noiembrie 1947, Organizația Națiunilor Unite (ONU) a aprobat împărțirea Palestinei (*Figura 1*) și, formarea a două state distincte, legate printr-o uniune economică și care urmau să trăiască în bună înțelegere.

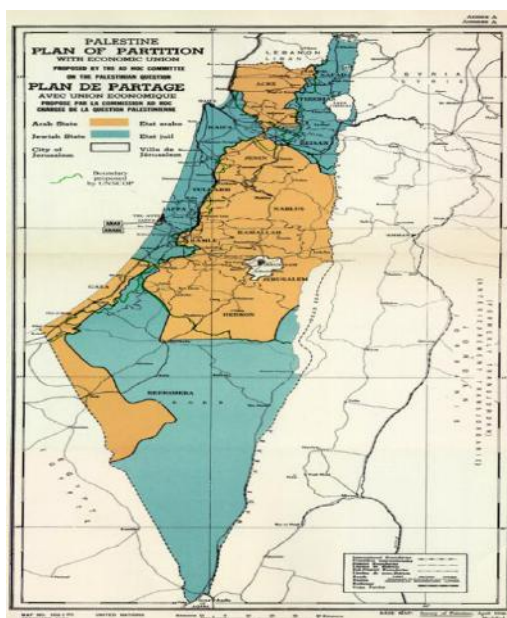

Figura 1. Planul de împărțire a Palestinei din 1947¹

Aceste state nici nu luaseră oficial ființă și se aflau deja în stare de război.

Pentru punerea în aplicare a principiului partajării era necesară prezența unei forțe de interpunere, care să impună, mai întâi pacea, și apoi să facă ordine între cei doi beligeranți.

Nimeni nu se arată dispus să furnizeze o forță armată pentru a impune partajarea, în condițiile prevăzute de decizia Consiliului de Securitate al O.N.U.

¹ Résolution 181 de l'Assemblée générale des Nations unies [archive], disponibil la https://fr.wikipedia.org/wiki/Plan_de_partage_de_la_Palestine, accesat la 28.07.2020.

Marea Britanie, care pierduse statutul de mare putere, se desărcinase de orice responsabilitate, iar Franța, la rândul ei era angajată în războiul din Indochina și nu dorea să fie prezentă cu trupe.

Harry Truman, președintele S.U.A. excluzând posibilitatea trimiterii de trupe americane în ajunul alegerilor prezidențiale, susținea în continuare principiul partajării, opunându-se oricărei prezențe militare a Rusiei Sovietice.

General Marshall, șeful diplomației americane, socotea că resentimentele arabe față de Occident, puteau face posibilă prezența sovieticilor în Orientul Mijlociu, ceea ce trebuia evitat cu orice preț, deoarece exista riscul interzicerii liberului acces al americanilor la petrolul arab din Golf. Nebeneficiind de o suficientă informare, el considera, de asemenea, că un conflict militar între arabi și evrei se va încheia cu înfrângerea acestora din urmă, ceea ce va obliga S.U.A. la o intervenție armată.

La 14 mai 1948, – deși exista un proiect de rezoluție preconizând ca Palestina să fie plasată provizoriu, sub tutela O.N.U. până ce pacea va fi restabilită, dând posibilitate evreilor și arabilor să ajungă la un accord și care ar fi amânat sine die proclamarea statului evreiesc – conducerea comunității evreiești din Palestina proclamă statul independent Israel*. Acest act s-a făcut de către *Consiliul celor 13*, un fel de guvern provizoriu, condus de liderul sionist Ben Gurion care va deveni primul ministru al Israelului.

Statele Unite vor anunța imediat recunoașterea de facto a statului independent Israel, iar două zile mai târziu Rusia Sovietică va recunoaște de jure statul Israel.

Imediat după proclamarea statului Israel, armatele a cinci țări arabe, Egipt, Siria, Liban, Transiordania și Irak, sub comanda regelui Abdallah, au intrat în Palestina.

În primele zile ale războiului, armatele arabe pătrund în teritoriul afectat statului arab palestinian ajungând aproape de Tel-Aviv și având drept scop determinarea capitulării cartierului evreiesc, din perimetrul orașului vechi, continuând apoi luptele în sectorul Latrun, poziție cheie pentru comunicațiile dintre Ierusalim și restul țării și pe unde treceau convoaielor de aprovizionare spre Ierusalimul asediat.

** Numele Israel ar putea proveni din numele a 3 zei ISIS-RA-EL, iar după evrei, numele *Israel* înseamnă *Legea lui Dumnezeu* sau *Dumnezeu strălucște*.

Efortul forțele armate israeliene va avea ca efect stabilizarea frontului, iar la 14 iunie ONU va trimite în zonă un mediator, care va reuși obținerea unui armistițiu de 4 săptămâni, răgaz hotărâtor pentru înarmarea statului cu ajutorul preponderent al SUA.

Dacă armistițiul de 4 săptămâni, fusese considerat de israelieni o adevărată mană cerească, de care profitaseră din plin pentru a-și întări forțele și a desăvârși aprovizionarea logistică, țările arabe nu s-au preocupat de loc să folosească încetarea focului, pentru a-și întări armatele.

La 9 iulie războiul s-a reluat pe toate fronturile, armata israeliană a reușit să cucerească importante poziții în Galileea și în regiunea Ierusalimului ocupând 14 orașe și 201 sate arabe din zona repartizată prin partaj statului evreiesc, precum și 112 sate din zona rezervată statului arab. Luptele însă nu au durat decât 10 zile, ele încetând din nou în urma unui ordin drastic al Consiliului de Securitate.

La 15 octombrie israelienii atacă statele arabe provocându-le pagube majore, ceea ce obligă Consiliul de Securitate, la 19 octombrie, să ordone o nouă încetare a focului, însă Israelul reușise să-și atingă obiectivul propus pentru acele zile.

La 16 noiembrie, Consiliul de Securitate cere Israelului și țărilor arabe să angajeze convorbiri în vederea unui armistițiu, însă Egiptul refuză, iar israelienii atacă pătrunzând pe teritoriul egiptean.

Ambasadorul S.U.A îi înmânează premierului Ben Gurion o notă fermă din partea președintelui Truman, prin care îi cerea să-și retragă imediat trupele de pe teritoriul egiptean, ceea ce se și întâmplă.

La 7 ianuarie 1949, Egiptul propunea Israelului încetarea focului și desfășurarea unor negocieri de armistițiu care aveau să înceapă 6 zile mai târziu, în insula Rhodos, acordul semnându-se la 24 februarie.

O.N.U. va numi imediat observatori pentru supravegherea acordului de armistițiu, pe toate liniile de demarcație care nu erau considerate de nici una din părți drept frontiere definitive.

Statul evreiesc, prevăzut să cuprindă 56% din întreaga Palestină, ocupa la sfârșitul războiului 78% din suprafața acesteia

Tratatul de pace ce erau prevăzute, nu vor fi niciodată semnate și statul quo-ul territorial, stabilit în 1949, va rămâne în vigoare până la războiul de 6 zile dintre Israel și țările arabe. Până atunci însă un al doilea război avea să izbucnească în Orientul Mijlociu și când Rusia Sovietică va amenința,

pentru prima dată, statele considerate de ea ca agresoare cu utilizarea armei nucleare.

2. Războiul Canalului de Suez din 1956

După Primul război arabo-israelian din anul 1948, un alt război din timpul Războiului Rece avea să urmeze, Războiul Canalului de Suez din 1956, (*Figura 2*) care va arăta interesele divergente ale Marilor Puteri din timpul celui de - Al Doilea Război Mondial.

Marea Britanie, odată cu pierderea influenței coloniale în Orientul Mijlociu, își va pierde și statutul de Mare Putere, simțindu-se rănită în orgoliul ei imperial și forțată să părăsească baza militară pe care o deținea în Suez², datorită imposibilității susținerii efortului financiar pentru întreținerea acesteia. Canalul de Suez era și, continuă să fie, o importantă cale maritimă pentru comerțul cu petrol din Golf spre Europa și America.

Statele Unite ale Americii, încă din timpul Marelui Război, încercau să pună capăt rolului colonial al Marii Britanii în zonă pentru a nu permite Rusiei Sovietice să-și extindă sfera de influență în Orientul Mijlociu. În acest scop ea a creat Parteneriatul de nord al națiunilor, în care a atras Turcia, Irak, Siria, Pakistan și Iranul ca posibil partener ulterior și care s-a materializat în semnarea de către aceste state, în februarie 1955, a Pactului de la Bagdad³. A făcut apoi, împreună cu Marea Britanie, o ofertă de construire a Barajului de la Assuan, ofertă ce avea să fie retrasă în momentul în care vor începe livrările masive de arme către Egipt de către țările din est⁴ (sovietici și cehi) și care avea să deschidă și mai mult lumea arabă influenței sovietice⁵.

---

² În zona canalului, Anglia avea o bază importantă: treizeci și opt de tabere și zece terenuri de aterizare, capabile să adăpostească patruzeci și una de divizii și treizeci și opt de escadroane, cf. Paul Johnson, *op.cit.*, p. 475.

³ Henry Kissinger, *Diplomația*, traducere de Mircea Ștefancu și Radu Paraschivescu, ALL, București 2007, p.460.

⁴ Anne-Lucie Chaigne-Oudin, „Crise de Suez de 1956”, Publicé le 09/03/2010, modifié le 02/03/2018, *Les Cles du Moyen Orient*, Mardi 4 août 2020, disponibil la <https://www.lesclesdumoyenorient.com/Crise-de-Suez-de-1956.html>, accesat la 04.08.2020.

⁵ Mihail Sturdza, *Trădarea cărmuitorilor*, Criterion Publishing, Norcross, GA 30093. USA, 2003, p. 211.

Figura 2. Războiul din Sinai (1956)⁶

Rusia sovietică își dorea să sfâșie Imperiul Britanic în bucăți și, drept urmare, credea în șansa sa de a sări peste parteneriatul nordic și a crea un sistem propriu de state protejate. Ea s-a oferit să sprijine coaliția anti-israeliană a președintelui egiptean Gamal Abdel Nasser, cu o cantitate uriașă de arme din spatele Cortinei de Fier, furnizate pe credit⁷, și, de asemenea, să construiască barajul de pe Nil.

Egiptul dorea, prin președintele său, să alcătuiască o coaliție a statelor arabe antiimperialiste, să desființeze hotărârea din 14 mai 1948, a conducerii

⁶ La crise de Suez les mapes, disponible la <https://www.google.com/search?q=La+criz+de+Suez+les+mapes&oq>, accesat la 20.07.2020.

⁷ Paul Johnson, *O istorie a lumii moderne 1920 - 2000*, Editura Humanitas, București, 2014, p. 476.

comunității evreiești din Palestina, și să creeze un super stat arab a cărui lider dorea să devină.

Israelul cerea Egiptului încetarea atacurilor *fadaiunilor*, unități neregulate ale acestuia, contra coloniilor și populației civile israeliene, precum și respectarea dreptului de a naviga cu vasele sale prin Canalul de Suez.

La 26 iulie 1956, Egiptul naționalizează Compania Canalului de Suez anglo - franceză și preia controlul navigației pe canal. Economiiile Angliei și Franței au resimțit din plin efectele deciziei egiptene, datorită întreruperii accesului la resursele petroliere din Golf. În aceste condiții Marea Britanie dorea invadarea Egiptului, dar nu mai avea puterea militară necesară unei astfel de acțiuni, iar Franța voia să răstoarne regimul lui Nasser prin declanșarea unui război. Vor face apel la ajutorul Statelor Unite, dar aceasta nu le va sprijini în demersul lor. Vor organiza apoi o conferință internațională la Londra, la care Egiptul nu va participa și de la care se dorea un proiect de internaționalizare a canalului. Nici acest demers nu a va da rezultatul dorit.

Pe 24 septembrie, Franța și Anglia au sesizat Consiliul de Securitate privind libertatea de tranzit pe canal cu respectarea suveranității Egiptului, dar opoziția sovietică a făcut ca și acest demers să eșueze⁸.

Tot în luna septembrie Rusia Sovietică lansa *Declarația cu privire la Rezolvarea Pașnică a Problemei Suezului* în care arăta că este de acord cu libertatea de navigație prin canal, dar aceasta trebuie obținută prin mijloace diplomatice și avertiza că dacă se va ajunge la conflict armat ea va interveni, deoarece o intervenție militară a țărilor occidentale în Orientul Mijlociu reprezenta un pericol pentru securitatea ei.⁹

Pentru a declanșa conflictul armat cu Egiptul cele două țări aveau nevoie de sprijinul Israelului și, astfel, pe 22 octombrie, la Sèvres (aproape de Paris) vor avea loc negocieri pentru declanșarea unui război și invadarea

---

⁸ Jean-Baptiste Duroselle, André Kaspi, *Istoria relațiilor internaționale, 1948-până în zilele noastre, volumul al II-lea, traducere de Anca Airinei, Editura Științelor Sociale și Politice, București, 2006, pp.115-116.*

⁹ Apud Marcu Ionuț, „Criza Canalului Suez, ultima zvâcnire a imperialismului anglo-francez?”, *Historia*, disponibil la www.historia.ro > secțiune > general > articol > criza-canalului-suez-ul..., accesat la 14.07.2020.

Egiptului, Israelul primind pentru aceasta un sprijin masiv în echipamente militare din partea Franței¹⁰.

În noaptea de 29 octombrie, „Israelul invadează Peninsula Sinai (n.a. pe care o va ocupa în 5 zile), iar Franța și Marea Britanie își debarcă trupele în zona canalului de Suez. La Londra și la Paris este primit un ultimatum nuclear sovietic. La ordinul președintelui Eisenhower este mobilizată flota a șasea a Statelor Unite în Marea Mediterană nu împotriva Rusiei Sovietice ci împotriva Franței și Marii Britanii, aceste două foste puteri coloniale care au îndrăznit să se reîntoarcă cu forțe armate în teritorii pe care le-au abandonat”¹¹.

Pe 5 noiembrie Franța și Anglia bombardează aviația egipteană la sol, aflată în zona canalului, și vor parașuta unități de elită lângă orașele Port Said, Port Suez și Ismaelia, pe malul african al canalului.

La aceeași dată la ONU are loc o sesiune extraordinară în care Egiptul va acuza agresiunea militară a acestora, iar SUA, luând în considerare ultimatumul Kremlinului (este pentru prima dată după cel De - Al Doilea Război Mondial, când Rusia Sovietică amenință cele două state occidentale cu folosirea armei nucleare) va critica acțiunea celor două state și va presa pe englezi și francezi să cedeze.

Pe 7 noiembrie, ONU va vota o rezoluție prin care se crea o forță militară internațională de înlocuire a trupelor celor două state și care să asigure pacea în Orientul Mijlociu¹², o altă rezoluție prin care se cerea încetarea imediată a conflictului în zona Suezului și, deoarece războiul nu părea să înceteze, ONU va vota încă o rezoluție prin care se cerea Angliei și Franței să părăsească teritoriul Egiptean. De abia pe 3 decembrie trupele se vor retrage.

Consecințele conflictului:

- Marea Britanie și Franța vor cunoaște un sever eșec diplomatic și își vor pierde definitiv influența în zonă (mai multe state arabe vor rupe relațiile diplomatice cu acestea);

---

¹⁰ Anne-Lucie Chaigne-Oudin, „Crise de Suez de 1956”, Publié le 09/03/2010, modifié le 02/03/2018, *Les Cles du Moyen Orient*, Mardi 4 août 2020, disponibil la <https://www.lesclesdumoyenorient.com/Crise-de-Suez-de-1956.html>, accesat la 04.08.2020.

¹¹ Mihail Sturdza, *op.cit.*, 2003, p. 241.

¹² Jean-Baptiste Duroselle, André Kaspi, *op.cit.*, p.118.

- Israelul va fi obligat să părăsească Fâșia Gaza și Sinaiul, care sunt repuse sub administrația Egiptului, va obține însă garanții privind libera circulație în Golful Akab, încetarea acțiunilor fedaiunilor și prezența forțelor ONU de-a lungul frontierei cu Egiptul, poziționate pe partea egipteană;

- Egiptul va intra în sfera de influență a Rusiei Sovietice permițând sovieticilor prezența în zonă.

Președintele Egiptului nu va uita și nu va ierta înfrângerea suferită din partea Israelului și se va pregăti, refăcând și reînarmând armata, sub controlul specialiștilor sovietici, pentru un nou război cu Israelul.

Cele două superputeri SUA și URSS se vor confrunta curând, din nou, în Orientul Mijlociu.

3. Războiul de 6 zile, din 1967, dintre Israel și țările arabe

Atât din punct de vedere al istoriei relațiilor internaționale cât și al mentalităților, acest război fulger a provocat un veritabil cutremur prin: retrasarea frontierelor în Orientul Mijlociu; plasarea problemei palestinienilor în centrul diferendului arabo - israelian; redefinirea jocului alianțelor cu Marile Puteri; accentuarea naționalismului israelian și Palestinian; destabilizarea atât a învingătorilor cât și a învinșilor; atragerea, printr-o reacție în lanț, mai întâi a Iordaniei, iar mai apoi a Libanului în războiul civil.

Și de această dată statele arabe vor fi înfrânte, iar umilința înfrângerii va discredita guvernele și va da naștere unei întoarceri la valorile islamice, iar Israelul va anexa Ierusalimul, mărindu-și de patru ori teritoriul și se va erija în putere regională.

Bogat în petrol, Orientul Mijlociu este un nod sensibil al relațiilor internaționale și al confruntării între Est și Vest.

Criza din Suez, din 1956, oferea ocazia Uniunii Sovietice de a pătrunde în ceea ce reprezenta, până atunci, sfera de influență al puterilor occidentale. Sovieticii vor finanța construcția barajului de la Assuan și vor echipa, în mod major, armata egipteană. Cairo n-a însemnat decât prima victorie a diplomației acesteia în Orientul Mijlociu. Va urma regimul din Damasc, apoi Irakul și Yemenul să se apropie de aceștia. Consolidarea constantă a pozițiilor sovieticilor în regiune, a marcat percepția acestora în timpul conflictului din mai și iunie 1967.

Guvernele arabe n-au recunoscut niciodată statul Israel și, în accepțiunea lor, înainte de războiul din iunie, soluția conflictului presupunea ștergerea Israelului de pe hartă.¹³

La granița siriană, tensiunea creștea continuu și de pe înălțimile Platoului Golan, artileria siriană bombarda intens c kibbutz-urile din vale, în timp ce operațiunile de sabotaj continuau. La 7 aprilie 1967, aviația israeliană ataca forțele de pe Golan. MIG-urile siriene interveneau, iar deznodământul luptei înseamna o usturătoare înfrângere pentru Damasc.

Totul începe la 12 mai când agenția de presă United Press International arata că statul evreu se pregătea de o acțiune militară restrânsă împotriva armatei din Damasc, dacă teroriștii sirieni vor continua raidurile de sabotaj în Israel. La 13 mai, Rusia Sovietică își avertizează, la rândul ei, Egiptul și Siria asupra concentrării de trupe israeliene la granița de nord, în vederea unui atac surpriză împotriva Siriei¹⁴. Neîntârziat, președintele sirian cere egiptenilor să dea curs pactului de apărare mutuală încheiat între ei.

Președintele Egiptului Gamal Abdel Nasser mobilizează armata și trimite în Siria pe șeful Statului Major al armatei, generalul Fawzi, în scopul de a afla mai multe despre pretențiile amenințări israeliene. Acesta din urmă va constata că acestea nu există.

La 15 mai tensiunea mai urcă o treaptă atunci când armata egipteană se concentrează în Sinai¹⁵.

Pe de altă parte, israelienii nu contribuie la clarificarea situației. Ei trimit mesaje contradictorii în lumea arabă, alternând amenințările cu represaliile și dezmințind orice operațiune militară în pregătire cu scopul de a-i liniști pe inamici.

---

¹³ Paul Johnson, *op.cit.*, pp.644 - 645.

¹⁴ Jeremy Bowen, „1967 war: Six days that changed the Middle East”, - BBC News, 5 June 2017, disponibil la [www.bbc.com > world-middle-east-39960461](http://www.bbc.com/world-middle-east-39960461), accesat la 28.07. 2020.

¹⁵ Anne-Lucie Chaigne-Oudin, *Guerre de juin 1967 ou guerre des six Jours*, Publié le 09/03/2010, modifié le 13/02/2019, *Les Cles du Moyen Orient*, Mardi 4 août 2020, disponibil la <https://www.lesclesdumoyenorient.com/Guerre-de-juin-1967-ou-guerre-des-six-Jours.html>, accesat la 05.08.2020; Israel versus restul lumii arabe în general, în războiul de șase zile Archives - Romania Military, disponibil la [www.rumania-military.ro > tag > razboiul-de-sase-zile](http://www.rumania-military.ro), accesat la 28.07.2020.

La 16 mai 1967, Nasser cere retragerea Căștile Albastre* de pe pozițiile lor și concentrarea acestora în Gaza, la Kuntila și la Sharm-el-Sheikh; pozițiile părăsite de aceștia sunt preluate de armata egipteană.

La 18 mai, Căștile Albastre se retrag, lăsându-i pe israelieni și pe egipteni față în față.

La 28 mai Naser, având de partea sa lumea araba și sprijinul sovietic și după ce a alungat trupele FUNU și a închis Strâmtoarea Tiran pe 22 mai, în direcția Israelului¹⁶, a devenit simbolul emancipării popoarelor din Lumea a Treia împotriva colonialismului și a imperialismului.

Uniunea Sovietică și Statele Unite nu vor să se lase antrenate într-un conflict pe care nu îl orchestrează ele. Spectrul războiului nuclear nu este prea departe și nici unul dintre aceste două state nu este pregătit să declanșeze, pentru interese străine, un Al Treilea Razboi Mondial¹⁷. Este unul dintre rarele puncte de convergență între sovietici și americani. În rest, trecerea în revistă a situației îi conduce la adoptarea unor politici diametral opuse. Statele Unite încearcă să evite orice confruntare, avându-se antrenați în conflictul din Vietnam, iar Uniunea Sovietică se teme pentru stabilitatea regimului sirian, cel mai fidel aliat al său. Pentru a tensiona și mai mult tensiunea în zonă sovieticii recurg la diversiune, amplificând pericolul sionist și anunțând un pericol militar israelian împotriva Siriei. Așa se explică telegrama sovietică de la 12 mai, apoi încurcătura ambasadorului lor în Israel, Șevakin, atunci când va declina propunerea pe care i-o face Levi Eskhol de a verifica personal absența concentrărilor de trupe în zona de frontieră cu Siria.

Kremlinul insistă și, astfel, politica dusă va contribui și mai mult la deteriorarea atmosferei din Orientul Mijlociu. Președintele Johnson primește o telegrama, pe un ton foarte sec, de la Moscova, prin care este avertizat despre o

---

* Căștile Albastre se aflau interpusă între Egipt și Israel potrivit rezoluție ONU din 7 noiembrie 1956, prin care se crea o forță militară internațională de înlocuire a trupelor celor două state și care trebuia să asigure pacea în Orientul Mijlociu.

¹⁶ 5 juin 1967 Début de la guerre des Six jours au Moyen-Orient, Texte rédigé par *l'équipe de Perspective monde*, le 4 août 2020, disponibil la <https://perspective.usherbrooke.ca/bilan/servlet/BMEve?codeEve=91>, accesat la 04.08.2020.

¹⁷ L'éditorial d'Antoine Wenger, „Tout faire pour ramener la paix”, *La Croix du 6 juin 1967*, disponibil la <https://www.la-croix.com/Debats/Ce-jour-la/5-juin-1967-Israel-lance-guerre-six-jours-2017-06-05-1200852525>, accesat la 06.08.2020.

posibilă intervenție a sovieticilor în caz de conflict, dacă Israelul va lua inițiativa unei acțiuni militare. La 24 mai, a doua zi după închiderea Golfului Akaba de către egipteni, guvernul sovietic anunță că nu va tolera o agresiune a Israelului împotriva țărilor arabe și că oricine va risca să declanșeze un război în Orientul Apropiat se va ciocni nu doar de forțele reunite ale țărilor arabe, dar și de riposta energetică a Uniunii Sovietice și a tuturor țărilor ce îndrăgesc pacea. Avertismentul este limpede. Mai mult, sovieticii fac presiuni directe asupra israelienilor pentru a-i convinge să renunțe la orice tentativă militară. Kosâghin trimite o telegramă adresată lui Levi Eskhol, prin care cerea să se rezolve conflictul prin mijloace pașnice.

Strategia tensiunii permite Moscovei să-și urmărească îndeaproape interesele în Orientul Mijlociu. Dorința Uniunii Sovietice de a se implanta în Mediterana explică livrările sale de arme către țările arabe și încurajările sale în lupta lor antisionistă. Pentru a-și atinge scopurile, Brejnev apreciază că sirienii sunt utili și că Nasser nu reprezintă un obstacol, însă, la sfârșitul lunii mai 1967, când riscul unui război generalizat devine real, diplomația sovietică este ezitantă: ea ar vrea să evite conflictul de teamă că acesta va degenera într-un război nuclear, fără însă a se desolidariza de arabi.

Franța, de teama unui război nuclear, nu va sprijini Israelul în diferendul său cu Egiptul. Mai mult chiar decât atât, ea nu va întreprinde nici un demers pentru a-l obliga pe Nasser să-și schimbe hotărârea de a ataca Israelul¹⁸. De Gaulle crede că numai o întrunire a celor patru Mari Puteri (SUA, Regatul Unit, URSS și China.) ar mai putea salva pacea. Însă, cu promptitudine, Uniunea Sovietică, urmărind cu asiduitate scopul său strategic, va anunța că este împotriva unei astfel de conferințe.

Britanicii, prin George Brown, ministrul de Externe, va considera că președintele egiptean a întrecut măsura, iar Harold Wilson, prim-ministrul britanic, va declara că va sprijini orice inițiativă a Statelor Unite sau a Națiunilor Unite pentru restabilirea liberei circulații în Golful Akaba.

La 25 mai, serviciile de informații israeliene află că Divizia a 4-a Blindată egipteană se așează în poziție de luptă în Sinai. Un atac de anvergură împotriva statului evreu devine iminent. Washingtonul este informat despre

---

¹⁸ 5 juin 1967, Israël lance une «guerre de six jours», disponibil la <https://www.la-croix.com/Debats/Ce-jour-la/5-juin-1967-Israel-lance-guerre-six-jours-2017-06-05>, accesat la 06.08.2020.

turnura dramatică a evenimentelor: miza nu mai este circulația liberă prin Strâmtoarea Tiran, ci însăși supraviețuirea statului evreu. În telegrama care îi parvine, semnată de Yaacov Herzog, directorul de la președinția Consiliului, este pesimist în legătură cu șansele Israelului de a evita desființarea sa. Agenția Centrală de Informații (CIA) îl informează pe Lyndon Johnson, președintele SUA, că israelienii sunt pe picior de război, gata să atace Egiptul. Acesta se hotărăște, la 26 mai, să-l primească pe Abba Eban, ministrul de externe al Israelului și dorind să îndepărteze toate zvonurile privind coaliția dintre cele două țări, încearcă să-l convingă să nu-și lanseze țara într-o aventură militară. În compensație, președintele american sugerează că se va găsi o soluție în cadrul Națiunilor Unite sau, în loc de aceasta, că va stăruii pe lângă vreo putere maritimă occidentală să forțeze blocada Strâmătorii Tiran¹⁹.

La 28 mai, Consiliul de Miniștri al Israelului se întrunește la primirea unui mesaj de la Kosâghin și un altul de la Johnson. În esență, sovieticii, ca și americanii, îi cereau să dea dovadă de moderație. Presiunile celor două superputeri înclinau balanța în favoarea continuării eforturilor diplomatice.

La sfârșitul lunii mai țările arabe se aliază pentru un război nimicitor de desființare a statului Israel, iar proiectul intervenției unei forțe maritime multinaționale, care să forțeze blocada Strâmătorii Tiran nu se va realiza. Marea Britanie, Țările de Jos și Noua Zeelandă preferă să se limiteze la proteste diplomatice, iar Franța se va refugia într-o politică de extremă prudență și va declara că va impune un embargo militar, care îi viza pe israeliți și care depindeau de aceștia pentru anumite sisteme de armament. Din acest moment războiul părea iminent și era în joc însăși supraviețuirea statului evreu.

Atitudinea franceză era simptomatică pentru responsabilitatea Marilor Puteri din conflict: Rusia Sovietică voia să salveze regimul sirian, dar politica sa dădea foc butoiului cu pulbere. Președintele ONU, U Thant, preferă să-l dojenească pe Nasser decât să evite războiul; de Gaulle urmărea să-i anuleze Israelului opțiunea militară, dar nu face decât s-o favorizeze; Johnson, la rândul lui, este preocupat de războiul din Vietnam și nu face altceva decât să

---

¹⁹ Jeremy Bowen, „1967 war: Six days that changed the Middle East”, - BBC News, 5 June 2017, disponibil la [www.bbc.com › world-middle-east-39960461](http://www.bbc.com/world-middle-east-39960461), accesat la 10.08. 2020.

temporizeze și tergiverseseze găsierea unei soluții. Toți patru proclamă oficial salvarea păcii, dar în realitate, o subminează.

Liderii celor două Marii Puteri comit greșeli prin indecizia lor, cu grave repercusiuni: necunoscând nimic din coordonatele psihologice ale protagoniștilor, ignorând până și realitățile strategice, ei fac războiul posibil, apoi chiar Israelienii, marcați probabil de genocidul din cel De - Al Doilea Război Mondial²⁰, se tem mai mult ca oricând pentru securitatea lor și, astfel, la 5 iunie, Israelul aplică strategia atacului preventiv, declarând că au trecut la contraofensivă, ca urmare a „manevrelor amenințătoare ale armatei egiptene” și va obține o victorie categorică împotriva țărilor arabe,²¹ care vor declara că au probe de necombătut că forțele aeriene ale Statelor Unite și ale Marii Britanii au participat la agresiunea israeliană.

Abba Eban, ministrul de Externe al Israelului, va ține o conferință de presă când va declara că țara lui a făcut uz de armata sa pentru a respinge agresiunea egipteană, pe baza articolului 51 din Carta Națiunilor Unite. Timp de mai multe zile, observatorii au considerat credibilă știrea, furnizată de Ierusalim, despre atacul Israelului de către Egipt.

În noaptea de 5 spre 6 iunie, TASS publică un lung comunicat care condamnă *agresiunea israeliană* și cere reîntoarcerea la vechile frontiere a trupelor statului evreu. În paralel, Washington-ul se declară *nonbelligerant*, Londra vorbește despre *nonintervenție* și Parisul despre *neutralitate*²².

La ONU, reprezentanții egiptean și israelian se acuză reciproc de declanșarea ostilităților. În Consiliul de Securitate sovieticii și americanii vorbesc despre un armistițiu, dar necunoscând pozițiile militare ale beligeranților, preferă să aștepte; U Thant se limitează la a citi o scrisoare de protest împotriva ocupării sediului ONU de la Ierusalim de către forțele iordaniene. Ca majoritatea guvernelor europene, Consiliul NATO organizează o reuniune extraordinară. Țările arabe producătoare de petrol hotărăsc

---

²⁰ „Une troisième guerre mondiale a-t-elle commencé le matin du 5 juin 1967 ?” se demandait Antoine Wenger dans l’éditorial de *la Croix* daté du 6 juin 1967, disponibil la www.la-croix.com › Debats › Ce-jour-la › 5-..., accesat la 06.08.2020.

²¹ Paul Johnson, *op.cit.*, p. 645.

²² Presamil, Momentul ideal, referat, disponibil la www.preferatele.com › docs › diverse › momentul-ideal-2, accesat la 26.07.2020.

întreruperea livrărilor către statele care susțin Israelul, iar „*Papa își exprimă profunda neliniște și cere ca Ierusalimul să fie declarat oraș deschis*”²³.

În ziua de 6 iunie, Egiptul, Siria, Algeria, Yemenul, Irakul și Sudanul rup relațiile diplomatice cu Statele Unite. Țările arabe anunță încetarea vânzării de petrol către Occident, consecință a rușinoasei agresii anglo - americane. Purtătorul de cuvânt al Casei Albe, Robert McCloskey, va dezminți informația potrivit căreia forțele aeriene americane ar fi participat la atacul-surpriză din 5 iunie, iar în Camera Comunelor, Harold Wilson, prim-ministrul britanic, califică drept monstruoase aceste afirmații arabe, iar Moscova va cere încetarea imediată a focului²⁴.

Armistițiul de la 6 iunie nu va avea nici un efect deoarece nici o țară arabă nu-l va accepta. În timp ce Consiliul de Securitate adoptă rezoluții, luptele continua cu îndârjire. La 7 iunie, în fața turnurii catastrofale a evenimentelor, Nasser reacționează convocându-l pe ambasadorul sovietic la Cairo cerându-i ca Moscova să intervină imediat pentru a obține încetarea luptelor în Sinai. Rusia Sovietică intervine pe lângă președintele american pentru ca armistițiul să fie aplicat imediat, acesta va răspunde că el nu are o putere absolută asupra israelienilor, dar că va sprijini o rezoluție care să fixeze ora exactă a încetării focului. La cererea delegatului sovietic, Consiliul de Securitate se întrunește încă o dată, la 7 iunie, când reprezentantul Moscovei va supune la vot o nouă rezoluție pentru un armistițiu care să intre în vigoare imediat. Sovieticii vor constata că reprezentantul egiptean va declara că țara sa respinge apelul la încetarea focului; Israelul, Siria și Irakul vor face la fel, doar Iordania va admite încetarea ostilităților, însă se ciocnește de refuzul israelian – Abba Eban declarând că aprobarea Iordaniei este lipsită de valoare, din pricina faptului că forțele sale sunt plasate sub comandament egiptean. În paralel, U.R.S.S. amenință ruperea relațiilor diplomatice cu Israelul, dacă acesta nu va înceta imediat luptele.

În dimineața de miercuri 7 iunie, israelienii se lansează în asaltul Orașului Vechi al Ierusalimului; în cursul aceleiași zile soldații israelieni înfig drapelul cu Steaua lui David pe Muntele Templului, iar Zidul Plângerii va

---

²³ Idem.

²⁴ Idem.

cădea în mâinile lor²⁵. Între timp, forțele israeliene vor cuceri Cisiordania. La 8 iunie, mii de refugiați palestinieni vor tece granița în estul Iordaniei, în vreme ce israelienii vor deveni stăpâni pe întreaga Iudee și pe Samaria.²⁶

Figura 3. Cucerirea țărmului asiatic al Sinaiului²⁷

La 8 iunie, cele două superputeri intră în Consiliul de Securitate cu un text de rezoluție pe care îl vor supune votului în câteva minute, ordonând un armistițiu imediat și necondiționat, fără termen de gândire. Armistițiul este acceptat de israelieni, egipteni și iordanieni. La puțin timp după ce condamnase „atacul premeditat al Israelului” și ceruse Consiliului de Securitate să denunțe

²⁵ Piotr Smolar, „La guerre des Six-Jours, un tournant dans l’histoire israélienne”, *Le Monde*, Publié le 05 juin 2017 - Mis à jour le 05 juin 2017 à 16h03, disponibil la www.lemonde.fr › Proche-Orient, accesat la 28.06.2020.

²⁶ Paul Johnson, *op.cit.* p. 645.

²⁷ Philippe Rekacewicz, „La guerre des six jours (1967)”, *Le Monde diplomatique*, disponibil la <https://www.monde-diplomatique.fr/local/cache-vignettes/L490xH1116/carte636-bdc4b.jpg?1512065548>, accesat la 03.07.2020.

statul evreu, U.R.S.S. rupe relațiile diplomatice cu Israelul. Exemplul îi este urmat de Iugoslavia și apoi de toate statele comuniste, cu excepția României, a cărei poziție a fost opusă celei sovietice și care nu va semna declarația de la Moscova. Kremlinul afirma că Israelul a comis un act de agresiune și trebuia condamnat, iar Bucureștiul susținea că, deoarece Israelul fusese provocat responsabilitatea era împărțită între cei doi beligeranți, afirmând că, „*Ei și-au propus să distrugă Israelul. Felul în care arabii au pus problema nu a servit mobilizării opiniei publice mondiale în favoarea lor. Lozincă de distrugere a Israelului a ridicat lumea împotriva lor. Aceasta este o lozincă care nu poate primi sprijin. În această regiune sunt multe probleme litigioase, dar rezolvarea lor nu se poate face prin nimicirea Israelului sau a statelor arabe*”²⁸.

În noaptea de 8 spre 9 iunie, luptele încetează pe frontul israelian și iordanian. La 9 iunie, israelienii au încheiat cucerirea țărmului asiatic al Sinaiului și au ridicat tabăra în fața Canalului Suez (*Figura 3*). În dimineața aceleși zile guvernul israelian a dat instrucțiuni armatei să pornească asaltul asupra Platoului Golan, în momentul în care, încă o dată, Consiliul de Securitate se reunea pentru a proclama, la cererea siriană, un armistițiu. Luptele însă au continuat peste zi, iar la 10 iunie, odată cu cucerirea Platoului Golan de către israelieni, ostilitățile vor înceta pe frontul sirian și Războiul de Șase Zile lua sfârșit. Din situația de pericol extrem, Israelul trece la eliberare și dintr-un stat micuț, amenințat în însăși existența sa, devenea cea mai mare putere a Orientului Mijlociu.

4. Războiul dintre Israel și țările arabe din 1973

Atunci când s-a încheiat *războiul de șase zile din 1967*, dintre Israel și țările arabe, nu numai specialiștii militari israelieni ci și observatorii militari și politici occidentali erau convinși că după înfrângerea severă a acestora din urmă va urma o altă criză. Până atunci însă fiecare parte își va revizui pregătirea militară. Comandamentul arab, mai ales cel egiptean, îi va reveni: revizuirea capacității sale de a conduce trupele; pregătirea cadrelor și trupelor pentru un nou război – de această dată modern, în care să învingă Israelul ce se dovedise de trei ori adversarul net superior; punerea în fața

---

²⁸ *Note de la întâlnirea conducătorilor partidelor comuniste și muncitorești și a guvernelor socialiste, Moscova, 9 iunie 1967, ANIC, fond CC al PCR - secția Relații Externe, dosar no. 43/1967, f. 16.*

țărilor arabe a problemei utilizării, resurselor de care dispun (resurse umane, economice), net superioare celor de care dispune Israelul; reconsiderarea relațiilor dintre țările arabe în sensul obținerii unei mai mari unități de acțiune; folosirea *armei petrolului*; revederea alianțelor pe plan extern; elaborarea unui ansamblu de măsuri militare, economice și politice care să le permită să se situeze pe picior de egalitate cu Israelul și să demonstreze că, într-o nouă confruntare militară, situația din 1967, nu se va mai repeta.

Relațiile dintre Israel și țările arabe erau denumite de presa străină ca fiind o situație denumită de *nici pace, nici război* și că ea nu putea continua și, astfel, se va ajunge la o nouă confruntare militară.

Cel de-al patrulea Război din Orientul Apropiat de la crearea Statului Israel, numit Războiul de Yom Kippur²⁹ (*Figura 4*) sau Războiul de Ramadan, desfășurat între 6 și 24 octombrie 1973, a avut ca beligeranți; de partea arabă, Egiptul și Siria, în sprijinul cărora au trimis efective și tehnică de luptă și alte state arabe ca Iordania, Marocul, Arabia Saudită, Kuweitul, Irakul, Sudanul, Tunisia, Algeria, Yemenul de Sud, organizațiile palestinene, iar de cealaltă parte, Israelul.

După cum aprecia generalul francez André Beaufre, într-un amplu studiu publicat în revista „*Forces armées françaises*” – nici una dintre părți, deși Israelul a efectuat o mobilizare generală, Siria una semigenerală și Egiptul una parțială, n-a angajat în luptă totalitatea forțelor mobilizate și a tehnicii de luptă din înzestrare. Ceea ce determină concluzia că încă din start beligeranții și-au propus obiective limitate care nu vizau o înfrângere totală a adversarului, care, de altfel, nici nu era posibilă în situația concretă respectivă, din cauză că nici unul dintre protagoniști nu dispunea de forțele necesare și fiecare dintre ei beneficia, direct sau indirect, de relații speciale cu unele mari puteri, pe al căror sprijin contau și pe care aveau să-l solicite pe timpul desfășurării conflictului.

---

²⁹ Véronique Laroche-Signorile, „Guerre du Kippour: l'Égypte et la Syrie attaquent par surprise Israël le 6 octobre 1973”, Publié le 5 octobre 2018, mis à jour le 5 octobre 2018, *Le Figaro/ Histoire*, disponibil la <https://www.lefigaro.fr/histoire/archives/2018/guerre-du-kippour-l-egypte-et-la-syrie-attaquent-par-surprise-israel-le-6-octobre-1973.php>, accesat la 05.08.2020.

Figura 4. Războiul Yom Kippur: hartă publicată în *Le Figaro* la 8 octombrie 1973. În hașurile oblice Israelul și teritoriile pe care le-a ocupat din 1967. În casetele de detalii: cele două teatre de operații din Golan, la granițele siriene și la canalul din Suez³⁰.

Războiul a izbucnit de ziua de sâmbătă 6 octombrie 1973, în timpul festivalului Yom Kippur (Ziua Împăcării, cea mai importantă zi din calendarul evreiesc), printr-un atac surpriză* conjugat egipteano - sirian,

³⁰ Véronique Laroche-Signorile, „Guerre du Kippour: l'Égypte et la Syrie attaquent par surprise Israël le 6 octobre 1973”, Publié le 5 octobre 2018 à 18:42, mis à jour le 5 octobre 2018, *Le Figaro/ Histoire*, disponibil la <https://www.lefigaro.fr/histoire/archives/2018/...-guerre-du-kippour-l-egypte-et-la-syrie-attaquent-par-surprise-israel-le-6-octobre-1973.php>, accesat la 06.08.2020.

* informațiile apărute ulterior au arătat că nu a fost un atac surpriză, ci Israelul, în mod deliberat, i-a lăsat pe cei doi aliați să atace; „*Golda Meir, Moshe Dayan și generalul David Elazars-au întâlnit la ora 8 în dimineața zilei de Yom Kipur, cu 6 ore înainte de începerea războiului. Dayan a declarat la începutul întâlnirii că războiul nu era o certitudine. Elazar și-a prezentat și el argumentele lui pentru un atac preventiv împotriva aeroporturilor*”

forțele atacatoare traversând liniile de încetare a focului din Peninsula Sinai și respectiv, de pe platoul Golan, teritorii cucerite de Israel în Războiul de Șase Zile din 1967. În primele 48 de ore Egiptenii și sirienii, înarmați de Rusia Sovietică au avansat, după care situația militară a început să se schimbe în favoarea israelienilor, care la apelul primului - ministru israelian au primit arme de ultimă generație de la americani.³¹ După a doua săptămână de lupte, sirienii fuseseră scoși definitiv din zona platoului Golan. În sud, în peninsula Sinai, israelienii au lovit la punctul de joncțiune a două corpuri de armată egiptene, (Armata a II-a și Armata a III-a) traversând canalul Suez, (vechea linie de încetare a focului), încercuind o întreagă armată egipteană, chiar în momentul în care intra în acțiune rezoluția de încetarea a focului a Consiliului de Securitate a ONU.³² La 24 octombrie, înainte de semnarea armistițiului, Israelul își recăpătase teritoriul pierdut.³³

Concluzii privind confruntarea între Marile Puteri în războaiele dintre Israel și țările arabe

În războiul de 6 zile, din 1967 lumea părea să fie la un pas de război nuclear, din cauza conflictului dintre Israel și țările arabe. Războiul Rece părea să se estompeze datorită echilibrul puterii existent între cele două blocuri militare și implicit confruntarea directă între Statele Unite și Rusia Sovietică. Războiul de Șase Zile, va demonstra însă că toată coexistența pașnică dintre cele două superputeri era doar aparentă.

La debutul anilor '60, Rusia Sovietică, viza extinderea influenței ei în Lumea a Treia – mișcarea decolonizării din Africa, intervenția americană

---

*siriene, care să aibă loc la prânz, asupra lansatoarelor de rachete, care să aibă loc la ora 15 și asupra forțelor terestre, care să aibă loc la ora 17. Când prezentarea s-a încheiat, primul-ministru a șovăit câteva momente, după care a luat o decizie clară. Nu va fi lansată o lovitură preventivă. Israelul ar avea nevoie foarte rapid de ajutorul imediat al americanilor și trebuia să nu poată fi făcut vinovat de începerea războiului. „Dacă noi atacăm primii, nimeni nu ne va ajuta”, a afirmat primul-ministru”; Cf. Războiul de Iom Kipur, Abraham Rabinovich, *Yom Kippur War*, p. 89, disponibil la https://ro.wikipedia.org/wiki/Războiul_de_Iom_Kipur#cite_ref-15, accesat la 04.06.2020.*

³¹ Paul Johnson, *op.cit.*, p. 646.

³² Războiul de Iom Kipur, Wikipedia, disponibil la [ro.wikipedia.org > wiki > Războiul_de_Iom_Kipur](https://ro.wikipedia.org/wiki/Războiul_de_Iom_Kipur), accesat la 04.06.2020.

³³ Martin Gilbert, *The Arab - Israel Conflict*, Londra, 1974, p. 97.

în Vietnam, atracția Partidului Comunist asupra intelectualilor din Europa Occidentală, luptă carismaticului Che Guevara împotriva neocolonialismului din America Latină, acestea toate păreau a oferi acesteia o putere în creștere în relațiile internaționale și aștepta cu nerăbdare ocazii pentru a-și face simțită prezența și a-și extinde ideologia comunistă.

Întrebarea care s-a pus atunci și apoi și mai târziu era de ce Rusia Sovietică instiga țările arabe ridicând tensiunea în zonă și dorindu-și conflictele între Israel și țările arabe? Doi istorici israelieni, Isabella Ginor și Gideon Remez, susțin că URSS a instigat în mod deliberat criza, spunând că Moskova a vrut să blocheze planurile de arme nucleare ale Israelului; și că sovieticii erau gata să-și angajeze propriile forțe pentru luptă³⁴. „*La vremea respectivă, un oficial sovietic „de nivel mediu” a declarat pentru CIA () că Uniunea Sovietică îi agita pe arabi pentru a încerca să facă probleme pentru Statele Unite. Cu marile probleme din Vietnam, un alt război din Orientul Mijlociu ar fi fost o durere de cap și mai gravă*”³⁵.

Iată cum în Orientul Mijlociu, conflictul Israelului cu țările arabe le va oferi sovieticilor ocazia să susțină necondiționat politica lor de intimidare și de intransigență față de Occident. În cursul lunii mai, pe măsură ce criza se amplifica, ei vor încerca să profite de ceea ce ei credeau a fi sfârșitul influenței occidentale în Orientul Mijlociu. Fără a fi implicați direct în conflict, se pregăteau pentru o victorie pe plan diplomatic și trăgeau nădejde că țările arabe, din această zonă, vor intra sub influența lor. Deși totul părea să meargă în favoarea lor, un eveniment imprevizibil le va zădărnici așteptările: războiul, și mai apoi deruta țărilor arabe.

În Orientul Mijlociu, încă din anii '50, americanii își văd pozițiile lor subminate – Egiptul și Siria dau semne de apropiere de Rusia Sovietică, iar regimurile pro-occidentale ale Libanului și Iordaniei devin nesigure. Situația se înrăutățește în așa grad încât americanii, în 1958, intervin la Beirut și la Amman. În 1958, lovitura de stat militară din Irak, spulberă definitiv visul Statelor Unite de a constitui o alianță regională a țărilor arabe și a Pakistanului, alianță care ar fi oprit propagarea ideologiei comuniste. Generalul Kassem își retrage țara din Pactul de la Bagdad și strânge relațiile

³⁴ Jeremy Bowen, „1967 war: Six days that changed the Middle East”, *BBC NEWS*, 5 June 2017, disponibil la <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39960461>, accesat la 25.07.2020.

³⁵ *Ididem*.

cu Moscova. În această situație dificilă pentru interesele occidentalilor, Israelul se dovedește a fi una dintre țările stabile și suficient de puternice, împreună cu Iranul și Arabia Saudită, pe care americanii se mai puteau bizui în regiune.

Statele Unite vor încerca să dezvolte economic Egiptul, stat puternic în zonă, pentru a opri extinderea ideologiei comuniste. Americanii sperau că, deoarece Irakul (rivalul Egiptului din lumea arabă) stabilise o relație puternică cu Moscova, Egiptul se va ralia politiciii lor și, astfel, influența sovieticilor va fi stopată. În 1963, lovitura de stat din Irak, când comuniștii sunt înlăturați Egiptul va redeveni aliatul privilegiat al Rusiei Sovietice. În 1962, intervenția militară egipteană în Yemen, va provoaca o mare nemulțumire americanilor, deoarece, prin aceasta era amenințată direct Arabia Saudită, aliatul economic cel mai important al Statelor Unite în lumea arabă. În aceste condiții Statele Unite decid să apere independența statului Israel și, în consecință, la 5 iunie 1967, Statele Unite se decid să acorde sprijin acestuia cu scopul de a contracara Egiptul și pe sovietici, având însă grijă să nu se îndepărteze de regimurile arabe moderate.

Atât timp cât Moscova nu intervine direct în zonă, americanii vor reuși să ducă această politică de echilibru. Din clipa în care Andrei Kosâghin îi declară președintelui american: „*Dacă Israelul nu își încetează operațiunile în următoarele ore, Uniunea Sovietică va lua măsurile pe care le va socoti de cuviință, inclusiv în domeniul militar*”, Statele Unite își dau cărțile pe față, fără echivoc și vor declara că nu vor lăsa nepedepsită imixtiunea Kremlinului în conflict.

În dimineața zilei de 5 iunie, când războiul izbucnește, Kremlinul este dezinformat de comunicatele despre victoriile militare zdrobitoare pe care le publică egiptenii. Informațiile respective, dau prilejul lui Alexei Kosâghin, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S, să îi telefonează președintelui SUA, Lyndon Johnson, invitându-l să se abțină de la orice intervenție militară; în caz contrar, el afirmă că guvernul sovietic ar da ordin de a se trimite un ajutor militar arabilor pentru a opri agresiunea imperialistă. Mesajul era: dacă americanii nu se amestecă în desfășurarea conflictului, Kremlinul nu va face nici o manevră care să pună în pericol pacea mondială.

Când Moscova descoperă amploarea dezastrului, va face presiuni pentru a-i opri pe israelieni. Ofensiva diplomatică începe printr-un comunicat,

în care Israelul este acuzat de agresiune și prin care i se cere armatei sale să se replieze în frontierele de la 5 iunie dimineața. După aceea, Kosâghin îi trimite un mesaj președintelui Johnson, care aduce foarte mult a ultimatum: „URSS posedă mijloace de distrugere teribile și nu poate rămâne indiferentă la o agresiune criminală”. Mesajul este aproape o copie fidelă după cel pe care Kremlinul îl trimisese Casei Albe în 1956, în timpul crizei din Suez. Din nou sovieticii amenință cu folsirea armei nucleare și aruncarea întregii lumi într-un război nimicitor.³⁶

De această dată, față de 1956, președintele american refuză să cedeze șantajului sovietic, trimițând un mesaj președintelui Consiliului sovietic amintindu-i că Statele Unite și-au luat angajamentul să salvgardeze integritatea și independența Israelului și, în consecință, angajamentul va fi respectat. Și pentru a fi bine înțeles, el îi spune, în esență, lui Kosâghin: „dacă Uniunea Sovietică intervine militar, Statele Unite vor intra în luptă.” Fermitatea americană dă rezultate și Moscova nu-și va mai trimite armata în zonă și, astfel, Rusia Sovietică își va vedea influența ei malefică, pentru moment, stopată.

Criza nu era însă dezamorsată, își amintește Secretarul de stat al Apărării, Robert McNamara, care va spune mai târziu: „Sfârșitul războiului era foarte aproape. Apoi, roata s-a întors deodată, Kosâghin anunțând din nou, pe linia directă, amenințător: «Dacă vreți război, război veți avea». Probabil Kosâghin reacționa astfel la recentele noastre manevre. Într-adevăr, de teamă ca U.R.S.S. să nu încurajeze Egiptul să contraatace Israelul, dădusem ordin Flotei a VI-a să se îndrepte către Est, în scopul de a plasa trupele expediționare în poziție de apărare a Israelului. Confruntat cu amenințarea lui Kosâghin, Johnson optează pentru fermitate. El îmi ordonă să apropii Flota a VI-a de coasta siriană, ca să ne arătăm astfel, fără echivoc, intențiile”³⁷. McNamara va relua afirmațiile sale, într-un interviu intitulat ” Good Guys, Bad Guys ”(Băieți buni, Băieți răi) Episode 17³⁸. Dialogul a continuat cu Moscova

³⁶ Interviul cu Abba Eban, Tel Aviv, din 13/5/97, disponibil la <https://nsarchive2.gwu.edu/coldwar/interviews/episode-17/eban3.html>, accesat la 07.08.2020.

³⁷ „Financial Times, 1983, UK, English”, p. 6, disponibil la archive.org › stream, , accesat la 12.08.2020.

³⁸ ROBERT MCNAMARA - The National Security Archive, disponibil la nsarchive2.gwu.edu › interviews › mcnamara1, accesat la 07.08.2020.

pe *linia fierbinte* (telefonul roșu), sfârșind printr-un acord de armistițiu. Încă, o dată, cele două super-puterile trecuseră la un pas de confruntare directă. Noi credem că dacă israelienii și sirienii n-ar fi ajuns la un armistițiu, o intervenție militară a superputerilor în regiune nu s-ar fi putut evita, nici Washingtonul, nici Kremlinul n-au luat inițiativa de a declanșa un conflict armat, dar, din lipsă de informații, fie eronate, fie greșit interpretate, puteau duce la un astfel de conflict nimicitor, așa cum Rusia Sovietică declarase că deține mijloace de luptă teribile.

Lupta pentru influență în Orientul Mijlociu a celor două superputeri ajunsese la o confruntare diplomatică, care pentru salvarea păcii, a rămas mărginită de granița fermă a nonconfruntării militare. Cucerirea politică a Orientului Mijlociu nu justifică nici distrugerea Moscovei, nici pe aceea a New York-ului. Echilibrul terorii nucleare a funcționat bine, de data aceasta. Totuși, Johnson va mărturisi, mai târziu, că un Al Treilea Război Mondial a fost evitat la limită.

Amploarea înfrângerii militare îi pune pe sovietici într-o situație stânjenitoare. Prestigiul lor este știrbit, reputația armelor și a consilierilor sovietici este pătată, iar puterea lor de convingere n-a funcționat pe lângă israelieni. U.R.S.S. se trezește coresponsabilă de înfrângerea aliaților săi. Mai rău încă: egiptenii impută prudenței sovieticilor o bună parte din înfrângerea lor militară și le reproșează, totodată, faptul că nu încurajaseră Egiptul să preia inițiativa ostilităților și că nu-l susținuseră militar la momentul critic. În mod diferit față de ceea ce făcuse pentru alte țări *prietene*, Gamei Abdel Nasser se abține, după lupte, să-i mulțumească Uniunii Sovietice pentru sprijinul acordat. Dezamăgirea domnește de ambele părți, atât pentru arabi, cât și pentru sovietici.

În perioada imediat următoare războiului, Rusia Sovietică suferă ponoasele derutei arabe. Energia Kremlinului se va concentra în a întoarce dezastrul aliaților săi în favoarea sa. Deși nemulțumită de regimurile nasserian și baasist, Uniunea Sovietică le acordă în continuare sprijinul său. Pentru că vorbesc despre revanșă, iar Rusia Sovietică le va oferi mijloacele de a se lupta. Folosind puternicul sentiment al umilinței arabe ca instrument de creștere a influenței sale, Kremlinul este pe cale să încheie o alianță militară egipteano-sovietică pentru a-i reînarma și pentru a-i goni pe israelieni din Sinai.

Ziua revanșei se va ivi șase ani mai târziu când forțele armate ale Egiptului vor fi de două ori mai viguroase decât în 1967.³⁹

În războiul dintre Israel și țările arabe din 1973, specialiștii militari străini au apreciat că războiul arabo-israelian a avut rolul unui poligon de experimentare a numeroase noi tipuri de arme, de către cele două Mari puteri; Rusia Sovietică și Statele Unite ale Americii.

Rusia Sovietică a acordat asistență militară Egiptului și Siriei, constând în furnizarea de tehnică și echipamente de luptă moderne, specialiști, atât pentru pregătirea de comandament a statelor majore ale Forțelor Armate a celor două țări, precum și pentru instruirea trupelor în utilizarea sistemelor de luptă furnizate**.

Înfrângerea suferită de Egipt o va distanța de Uniunea Sovietică, pe care o va considera ca fiind lipsită de curajul de a interveni în conflict de partea sa și, drept urmare, se va depărta de aceasta și va părăsit definitiv sfera de influență sovietică; dar Siria va rămâne sub influența Moscovei. Și în acest conflict sovieticii s-au dovedit a fi fost depășiți tehnologic de Statele Unite, văzându-și zădărnicită dorința de a-i îndepărta pe Occidentali din Orientul Apropiat și Mijlociu.

Statele Unite ale Americii, dacă în faza de început a conflictului au avut o poziție ezitantă în a furniza asistență militară Israelului, după declanșarea ostilităților va trimite evreilor arme de ultimă generație, în valoare de 2,2 miliarde de dolari⁴⁰, pe calea aerului și, în principal, pe mare⁴¹. De altfel, războiul a scos în evidență dependența militară a Israelului de voința americană.⁴² Națiunile europene, amenințate de un embargou petrolier arab și de un boicot comercial, au încetat să-i mai aprovizioneze cu muniții pe israelieni. Ca urmare, Israelul depindea în totalitate de Statele Unite pentru a-și reproviziona armata⁴³.

---

³⁹ Paul Johnson, *op.cit.* p. 645.

** o mare parte a aviației israeliene a fost doborâtă, la debutul conflictului, de proiectilele antiaeriene produse în URSS.

⁴⁰ Mihail Sturdza, *op.cit.*, pp.211 - 212.

⁴¹ Milan N. Vego, *Naval Strategy and Operations in Narrow Seas*, Routledge, 1999, at p.151.

⁴² Paul Johnson, *op.cit.*, pp. 646 - 647.

⁴³ Războiul de Iom Kipur, Wikipedia, disponibil la [ro.wikipedia.org > wiki > Războiul_de_Iom_Kipur](http://ro.wikipedia.org/wiki/Războiul_de_Iom_Kipur), accesat la 10.06.2020.

Din punct de vede diplomatic atunci când Israelul a contraatacat și a avut succes, Egiptul prin președintele Sadat** a cerut sprijinul Rusiei Sovietice adresându-se direct lui Brejnev***. Acesta, la rândul lui, se va adresa Președintelui SUA, Richard Nixon, la 25 octombrie 1973, prevenindu-l că ar putea trimite trupe sovietice pentru a lupta împotriva israeliților fără o altă avertizare. Îi va răspunde lui Brejnev secretarul de Stat, Henry Kissinger, precum că Statele Unite au alertat trupele sale⁴⁴ (inclusiv cele nucleare) și neagă că aceasta ar însemna o confruntare cu Uniunea Sovietică, exprimându-se că alerta generală a fost o experiență psihologică⁴⁵. De altfel, Nixon ordonase încă de la debutul conflictului un sprijin logistic total Israelului și aprobase alertarea forțelor americane din întreaga lume⁴⁶. Reacția americanilor i-a descurajat pe sovietici, care au considerat că nu merită să se implice într-un conflict cu americanii din cauza Egiptului sau Siriei și, astfel, să provoace un Al Treilea Război Mondial.

BIBLIOGRAFIE

Apud MARCU I., „Criza Canalului Suez, ultima zvâcnire a imperialismului anglo-francez?”, *Historia*, disponibil la www.historia.ro › secțiune › general › articol › criza-canalului-suez-ul..., accesat la 14.07.2020.

BOWEN J., „1967 war: Six days that changed the Middle East”, - *BBC News*, 5 June 2017, disponibil la www.bbc.com › world-middle-east-39960461, accesat la 10.08. 2020.

** Muhammad Anwar Al-Sadat a fost un politician egiptean, al treilea președinte al Egiptului, începând cu 28 septembrie 1970 și până la asasinarea sa din 6 octombrie 1981.

*** Leonid Ilici Brejnev a fost conducătorul efectiv al Uniunii Sovietice din 1964 până în 1982, în calitate de Secretar General al Partidului Comunist.

⁴⁴ Paul Johnson, *op.cit.*, p. 647.

⁴⁵ Mihail Sturdza, *Op.cit.*, p. 263.

⁴⁶ *Ibidem.*, pp.156; 165; 207.

- CHAIGNE-LOUDIN A.-L., „Crise de Suez de 1956”, Publié le 09/03/2010, modifié le 02/03/2018, *Les Cles du Moyen Orient*, Mardi 4 août 2020, disponibil la <https://www.lesclesdumoyenorient.com/Crise-de-Suez-de-1956.html>, accesat la 04.08.2020.
- CHAIGNE-LOUDIN A.-L., Guerre de juin 1967 ou guerre des six Jours,, Publié le 09/03/2010, modifié le 13/02/2019, *Les Cles du Moyen Orient*, Mardi 4 août 2020, disponibil la <https://www.lesclesdumoyenorient.com/Guerre-de-juin-1967-ou-guerre-des-six-Jours.html>, accesat la 05.08.2020; Israel versus restul lumii arabe în general, în războiul de șase zile Archives - Romania Military, disponibil la www.rumania-military.ro › tag › razboiul-de-sase-zile, accesat la 28.07.2020.
- DUROSELLE J.-B., KASPI A., *Istoria relațiilor internaționale, 1948-până în zilele noastre, volumul al II-lea*, traducere de Anca Airinei, Editura Științelor Sociale și Politice, București, 2006.
- GILBERT M., *The Arab - Israel Conflict*, Londra, 1974, p. 97.
- KISSINGER H., *Diplomația*, traducere de Mircea Ștefancu și Radu Paraschivescu, ALL, București 2007, p.460.
- LAROCHE-SIGNORILE V., „Guerre du Kippour: l'Égypte et la Syrie attaquent par surprise Israël le 6 octobre 1973”, Publié le 5 octobre 2018, mis à jour le 5 octobre 2018, *Le Figaro/Histoire*, disponibil la <https://www.lefigaro.fr/histoire/archives/2018/guerre-du-kippour-l-egypte-et-la-syrie-attaquent-par-surprise-israel-le-6-octobre-1973.php>, accesat la 05.08.2020.
- MCNAMARA R. - The National Security Archive, disponibil la nsarchive2.gwu.edu › interviews › mcnamara1, accesat la 07.08.2020.
- JOHNSON P., *O istorie a lumii moderne 1920 - 2000*, Editura Humanitas, București, 2014, p. 476.
- RABINOVICH A., Războiul de Iom Kipur, *Yom Kippur War*, p. 89, disponibil la https://ro.wikipedia.org/wiki/Războiul_de_Iom_Kipur#cite_refer-15, accesat la 04.06.2020.

- REKACEWICZ P., „La guerre des six jours (1967)”, *Le Monde diplomatique*, disponibil la <https://www.monde-diplomatique.fr/local/cache-vignettes/L490xH1116/carte636-bdc4b.jpg?1512065548>, accesat la 03.07.2020.
- SMOLAR P., „La guerre des Six-Jours, un tournant dans l’histoire israélienne”, *Le Monde*, Publié le 05 juin 2017 - Mis à jour le 05 juin 2017 à 16h03, disponibil la www.lemonde.fr > Proche-Orient, accesat la 28.06.2020.
- STURDZA M., *Trădarea cărmuitorilor*, Criterion Publishing, Norcross, GA 30093. USA.
- VEGO, M. N., *Naval Strategy and Operations in Narrow Seas*, Routledge, 1999.
- WENGER A., „Une troisième guerre mondiale a-t-elle commencé le matin du 5 juin 1967 ?” se demandait dans l’éditorial de *la Croix* daté du 6 juin 1967, disponibil la www.la-croix.com > Debats > Ce-jour-la > 5-..., accesat la 06.08.2020.
- WENGER A., L’éditorial „Tout faire pour ramener la paix”, *La Croix du 6 juin 1967*, disponibil la <https://www.la-croix.com/Debats/Ce-jour-la/5-juin-1967-Israel-lance-guerre-six-jours-2017-06-05-1200852525>, accesat la 06.08.2020.
- Financial Times, 1983, UK, English, p. 6, disponibil la archive.org > stream, , accesat la 12.08.2020.
- Interviul cu Abba Eban, Tel Aviv, din 13/5/97, disponibil la <https://nsarchive2.gwu.edu/coldwar/interviews/episode-17/eban3.html>, accesat la 07.08.2020.
- La crise de Suez les mapes, disponibil la <https://www.google.com/search?q=La+criz-+de+Suez+les+mapes&oq>, accesat la 20.07.2020
- Presamil, Momentul ideal, referat, disponibil la www.preferatele.com > docs > diverse > momentul-ideal-2, accesat la 26.07.2020.
- Războiul de Iom Kipur, Wikipedia, disponibil la ro.wikipedia.org > wiki > Războiul_de_Iom_Kipur, accesat la 04.06.2020.
- Résolution 181 de l'Assemblée générale des Nations unies [archive], disponibil la https://fr.wikipedia.org/wiki/Plan_de_partage_de_la_Palestine, accesat la 28.07.2020.